

Mål C-182/24**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

5 mars 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Tribunal judiciaire de Paris (Frankrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

8 februari 2024

Kärande:

RB m.fl., i egenskap av rättighetsinnehavare efter Claude Chabrol

RZ m.fl., i egenskap av rättighetsinnehavare efter Paul Gégauff

Svarande:

Société Brinter Company Ltd.

Société Artedis

BS

MW

Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD)

Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (SACEM)

m.fl.

1. Saken i det nationella målet:

- 1 Under åren 1967–1974 regisserade Claude Chabrol ett tiotal filmer, varav fem tillsammans med Paul Gégauff som dialogförfattare, manusförfattare eller författare till en bearbetning av en förlaga.

- 2 Genom avtal av den 8 juni 1990 överläts nyttjanderätten till dessa filmer till Brinter Company Ltd., företrätt av BS, som i sin tur överlät nyttjanderätten till vissa av filmerna till tredje man.
- 3 Dessa avtal ingicks inledningsvis ”för en period av 30 år” och gäller fortfarande för 11 filmer.
- 4 Den 11 juli 2019 väckte arvingarna till Claude Chabrol och Paul Gégauff talan om intrång i upphovsrätten mot bolaget Brinter Company Ltd avseende 14 filmer som regisserats av Claude Chabrol, varav 5 hade Paul Gégauff som medupphovsman.
- 5 Kärandena har i huvudsak gjort gällande att filmerna tidigare inte nyttjats eller nyttjats på ett medelmåttigt sätt, att vissa avtal har löpt ut och att övriga avtal har upphört att gälla på grund av avtalsbrott eller bristande fullgörelse. De har yrkat skadestånd för avtalsbrott, för upphovsrättsintrång och för åsidosättande av deras ideella rätt till respekt för verkens integritet till följd av bristfällig lagring och restaurering av filmernas negativ och bristfälligt stöd till filmerna.
- 6 Svarandena har gjort gällande att talan inte kan tas upp till sakprövning på grund av att 19 av de omtvistade filmernas medupphovsmän inte omfattas av talan.
- 7 Genom separata handlingar av den 5 maj och den 12 juni 2020 väckte kärandena talan mot fysiska personer i deras egenskap av rättighetsinnehavare efter avlidna medupphovsmän samt ”dödsboet efter Charlotte Armstrong”, ”dödsboet efter Daniel Boulanger”, ”dödsboet efter Nicholas Blake”, ”dödsboet efter Edward Atiyah”, ”dödsboet efter Ellery Queen”, ”dödsboet efter Richard Neely”, ”dödsboet efter Patricia Highsmith” och ”dödsboet efter Claude Brulé”.
- 8 De väckte även talan mot Société des auteurs et compositeurs dramatiques (den franska sammanslutningen för författare och kompositörer, nedan kallad SACD) i egenskap av företrädare för olika medupphovsmän och Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (sammanslutning av textförfattare, kompositörer och utgivare av musik, nedan kallad SACEM).

2. Tillämpliga bestämmelser:

Unionsrätt

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

- 9 I artikel 17 föreskrivs följande:

”Rätt till egendom

1. ...
2. Immateriell egendom ska vara skyddad.”

10 I artikel 47 föreskrivs följande:

”Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas. ...”

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället

11 Skäl 9 har följande lydelse:

”Utgångspunkten för en harmonisering av upphovsrätt och närstående rättigheter måste vara en hög skyddsnivå, eftersom dessa rättigheter har en avgörande betydelse för det intellektuella skapandet. Skyddet av dem bidrar till att bevara och utveckla kreativiteten och gagnar upphovsmän, utövande konstnärer, producenter, konsumenter, kultur, näringsliv och allmänhet. Immaterialrätt har därför erkänts som en integrerad del av äganderätten”.

12 I artikel 2 föreskrivs:

”Rätten till mångfaldigande

Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis:

...

d) för framställarna av de första upptagningarna av filmer: av original och kopior av deras filmer, ...”

13 I artikel 3 föreskrivs:

”Rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten

1. Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att

enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

2. Medlemsstaterna skall ge ensamrätt att tillåta eller förbjuda tillgängliggörandet för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,

...

c) för framställarna av de första upptagningarna av filmer: av originalet och kopior av deras filmer, ...”

14 I artikel 4 föreskrivs följande :

”Spridningsrätt

1. Medlemsstaterna skall ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda all slags spridning till allmänheten, genom försäljning eller på annat sätt, av originalet av deras verk eller av kopior av detta.

2. Spridningsrätten för originalet eller kopior av verket skall inte konsumeras inom gemenskapen förutom i de fall då den första försäljningen av exemplaret i fråga, eller då den första gången någon annan form av överföring av äganderätten till detta, görs inom gemenskapen av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke”.

15 I artikel 8 föreskrivs följande:

”Sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder

1. Medlemsstaterna skall se till att det finns lämpliga sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder i fråga om intrång i de rättigheter och skyldigheter som fastställs i detta direktiv samt vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att dessa sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder tillämpas. Sanktionerna skall vara effektiva, proportionella och avskräckande.

2. Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att rättsinnehavare, vilkas intressen berörs av en intrångshandling som utförs inom dess territorium, kan föra talan om skadestånd och/eller begära föreläggande samt, i tillämpliga fall, föra talan om beslag av det material som använts vid intrånget och även av sådana anordningar, produkter eller komponenter som avses i artikel 6.2.

3. Medlemsstaterna skall se till att rättsinnehavare har möjlighet att begära ett föreläggande gentemot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet”.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter

16 I artikel 2 föreskrivs följande:

”Tillämpningsområde

1. Utan att det påverkar de medel som föreskrivs eller kan komma att föreskrivas i gemenskapslagstiftningen eller i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa medel är gynnsammare för rättighetshavaren, skall de åtgärder, förfaranden och sanktioner som föreskrivs i detta direktiv vara tillämpliga, i enlighet med artikel 3, vid varje intrång i de immateriella rättigheter som följer av gemenskapsrätten och/eller den berörda medlemsstatens nationella rätt.

...”

17 I artikel 3 föreskrivs följande:

”Allmän skyldighet

1. Medlemsstaterna skall tillhandahålla de åtgärder, förfaranden och sanktioner som är nödvändiga för att säkerställa skyddet för de immateriella rättigheter som omfattas av detta direktiv. Åtgärderna, förfarandena och sanktionerna skall vara rättvisa och skäliga, inte onödigt komplicerade eller kostsamma och inte medföra oskäliga tidsfrister eller omotiverade dröjsmål.

2. Åtgärderna, förfarandena och sanktionerna skall också vara effektiva, proportionella och avskräckande och skall tillämpas så att hinder för lagenlig handel inte uppkommer och så att missbruk inte sker”.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/115/EG av den 12 december 2006 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/116/EG av den 12 december 2006 om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter

18 I artikel 1 föreskrivs:

”Upphovsrättens varaktighet

1. Upphovsrätten till ett litterärt eller konstnärligt verk enligt artikel 2 i Bernkonventionen skall löpa under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans död, oavsett vilken dag som verket lagligen gjordes tillgängligt för allmänheten.
...”

19 I artikel 2 föreskrivs följande:

”Filmverk eller audiovisuella verk

1. Huvudregissören till ett filmverk eller audiovisuellt verk skall anses som dess upphovsman eller en av dess upphovsmän. Medlemsstaterna kan föreskriva att andra skall anses som medupphovsmän.

2. Skyddstiden för filmverk eller audiovisuella verk skall löpa ut 70 år efter den tidpunkt då den sist avlidne av följande personer dör, oavsett om dessa personer anses som medupphovsmän eller inte: huvudregissören, filmmanusets författare, författaren till dialogen och kompositören till musik som särskilt skapats för att användas i filmverket eller det audiovisuella verket”.

20 I artikel 9 föreskrivs följande:

”Ideella rättigheter

Bestämmelserna i detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas bestämmelser om ideella rättigheter”.

Fransk rätt

Code de la propriété intellectuelle (lagen om immateriella rättigheter)

21 I artikel L. 111-1 förskrivs följande:

”Upphovsmannen till ett intellektuellt verk åtnjuter, redan på grund av att det skapats, en exklusiv immateriell äganderätt som kan göras gällande mot alla. Denna rättighet innefattar attribut av intellektuell och ideell karaktär och attribut av ekonomisk karaktär...”.

22 I artikel L. 113-2 föreskrivs följande:

”Med samarbetsverk avses ett verk som flera fysiska personer har medverkat till att skapa ...”.

23 I artikel L. 113-3 föreskrivs följande:

”Det verk som tillkommit genom samarbete är medupphovsmännens gemensamma egendom. Medupphovsmän ska utöva sina rättigheter i samförstånd. Vid oenighet ankommer det på en civilrättslig domstol att avgöra målet ...”.

24 I artikel L. 113-7 föreskrivs följande

”Den eller de fysiska personer som står för det intellektuella skapandet av ett audiovisuellt verk är upphovsmän till detta verk. Om inte motsatsen bevisats presumeras följande personer vara medupphovsmän till ett audiovisuellt verk som skapats i samverkan: 1) manusförfattaren, 2) författaren till bearbetningen av en

förlaga, 3) dialogförfattaren, 4) upphovsmannen till musikaliska kompositioner med eller utan text som särskilt skapats för verket, 5) regissören. ... ”.

3. Parternas argument:

Svarandena

- 25 Svarandena har hävdats att talan inte kan tas upp till sakprövning, eftersom kärandena inte har låtit talan omfatta samtliga medupphovsmän till filmerna eller rättighetsinnehavarna efter dessa. Enligt svarandena kan en talan i regel inte väckas mot ett dödsbo, eftersom ett dödsbo inte är en juridisk person och inte kan styrka sitt namn, sin hemvist eller sin adress. Enligt svarandena går det inte att korrigera denna situation genom att låta talan omfatta de kollektiva förvaltningsorganisationerna, eftersom dessa inte är företrädare för medupphovsmännen. Till stöd för invändningen om rättegångshinder har svarandena räknat upp 13 medupphovsmän som den 8 juni 2023 inte omfattades av talan.
- 26 I sak har svarandena anfört att talan är ogrundad, eftersom något nyttjande inte har ägt rum och inte har styrkts. De har preciserat att vissa avtal har löpt ut men inte har gett upphov till senare nyttjande. Nio avtal gäller däremot fortfarande, eftersom kärandena inte har sagt upp dem och villkoren i uppsägningsklausulen inte är uppfyllda. Svarandena har vidare bestritt att de har underlåtit att nyttja filmerna och de övriga avtalsbrott som lagts dem till last. Vad gäller de ideella rättigheterna anser de att restaureringen av de aktuella filmerna är av god kvalitet, förutom i ett fall, men att detta senare har åtgärdats. Svarandena har gjort gällande att filmerna har nyttjats på ett korrekt sätt, men att kärandena, eller vissa av dem, ofta motsätter sig svarandenas planerade nyttjande. De utesluter att företagsledarna har ett personligt ansvar och motsätter sig bestämt ett återlämnande av det material som de påstås äga.

SADC

- 27 SADC, som är intervenient i målet, har förklarat att sammanslutningen inte företräder följande aktörer eller rättighetsinnehavarna efter dessa: Charlotte Armstrong, Daniel Boulanger, Nicolas Blake, Edward Atiyah, Ellery Queen, Richard Neely, Patricia Highsmith, Eugène Archer, Paul Gardner, och har av denna anledning yrkat att SADC inte ska omfattas av talan.
- 28 SADC har uppgett sig ha lämnat upplysningar om dödsbona efter Charlotte Armstrong, Daniel Boulanger och Patricia Highsmith och åtagit sig att efter föreläggande lämna upplysningar om dödsboet efter Claude Brulé.
- 29 SADC har gjort gällande att för att en talan som väckts av en medupphovsman till ett samarbetsverk ska kunna tas upp till sakprövning måste enligt rättspraxis även övriga medupphovsmännen omfattas av talan, så att var och en av dessa kan ta

ställning till sina ekonomiska och ideella rättigheter. SACD anser att den i detta sammanhang inte med giltig verkan kan företräda upphovsmännen och detta i än högre grad eftersom de berörda upphovsmännen inte är medlemmar i SACD.

- 30 SACD har erinrat om att sammanslutningen fäster vikt vid regeln om enhällighet mellan medupphovsmän och de processuella konsekvenser som detta får, nämligen att talan ska omfatta samtliga upphovsmän. SACD anser att Tribunal judiciaire de Paris (Förstainstansdomstolen i Paris, nedan kallad den hänskjutande domstolen) har möjlighet att pröva frågan om huruvida talan kan tas upp till sakprövning med iakttagande av de europeiska standarder om en hög skyddsnivå för upphovsrätten som erkänns i de berörda direktiven. Enligt SACD skulle den hänskjutande domstolen kunna avstå från att tillämpa regeln om enhällighet på grund av de exceptionella begränsningar som föreligger i förevarande mål, i synnerhet till följd av artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och Europadomstolen för de mänskliga rättigheternas rättspraxis i målet *Golder* (dom av den 21 februari 1975, *Golder/Förena kungariket*, 4451/70, CE:ECHR:1975:0221JUD000445170).

De övriga parter talan väckts mot

- 31 Eftersom talan väcktes genom separata handlingar, inställde sig de övriga parterna inte personligen och företrädde inte heller av någon advokat.

Kärandena

- 32 AD har, vad gäller invändningen om rättegångshinder, gjort gällande att han i egenskap av arvinge har ett berättigat intresse av att få saken prövad. Han har tillagt att kärandena har gjort allt de har kunnat, även vid de tre organisationerna för kollektiv förvaltning av upphovsrätter,* för att identifiera rättighetsinnehavarna efter vissa upphovsmän och i brist på annan information ibland stämt dödsbon, i synnerhet eftersom svarandena endast lämnar ut uppgifter om förläggare. I andra hand kan invändningen om rättegångshinder i vilket fall som helst inte bifallas såvitt avser avtalsyrkandena.
- 33 Kärandena har slutligen åberopat en grundläggande rätt att väcka talan vid domstol för att tillvarata sina rättigheter, vilket bör göra det möjligt för den hänskjutande domstolen att göra en vid tolkning av Cour de cassations rättspraxis om att talan måste omfatta samtliga medupphovsmän.

* Enligt ett beslut av den 16 februari 2023 av den domare som ansvarade för förberedelsen i målet har käranden, för att få kontaktuppgifter till andra medupphovsmän eller rättighetsinnehavare efter dessa även ”tagit kontakt med” SACD, SACEM och SIAE (Società Italiana degli Autori ed Edotori) [italiensk organisation för upphovsmän och förläggare], <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT00047910860>

- 34 RB anser att kärandena under alla omständigheter inte bör fråntas möjligheten att skydda sina rättigheter på grund av att vissa upphovsmän inte har stämts eller att en svårhanterlig situation har gjort förfarandet trögt. Han har tillagt att regissören har en särställning som huvudupphovsman och att lämpliga påföljder och rättsmedel dessutom föreskrivs i direktiv 2001/29/EG.

4. Den hänskjutande domstolens bedömning:

- 35 Kärandena har i huvudsak gjort gällande att filmerna inte nyttjas. Svarandena har bestritt detta och hävdat att det är kärandena och i synnerhet AD som motsätter sig nyttjandet.
- 36 Kärandena har väckt talan om rättsstridigt intrång i deras ekonomiska och ideella upphovsrätt och har av denna anledning framställt olika skadeståndsyrkanden. De har även väckt talan om avtalsrättsligt ansvar och hävdat att avtalen har upphört att gälla, antingen på grund av att de har löpt ut eller på grund av att villkoren i uppsägningsklausulen har uppfyllts eller avtalsförpliktelserna inte har fullgjorts.
- 37 Sedan den 27 januari 2020, då svarandena framställde en invändning om rättegångshinder på grund av att filmernas medupphovsmän inte omfattas av talan, har tvisten paralyserats av att det är omöjligt att identifiera medupphovsmännens många arvingar.
- 38 För att korrigera sina ansökningar har kärandena stämt sju personer som ansågs vara medupphovsmän eller rättighetsinnehavare efter dessa och åtta dödsbon efter medupphovsmän. De har besvarat invändningen om att ett dödsbo inte är en juridisk person med att de inte har kunnat identifiera de fysiska arvingarna. De har även stämt den kollektiva förvaltningsorganisationen SACD, eftersom de anser att den företräder de åtta dödsbona, vilket SACD har bestritt.
- 39 Handläggningen av målet förlängs således genom sökandet efter medupphovsmännen eller rättighetsinnehavarna efter dessa, varav många fortfarande inte kan omfattas talan.
- 40 Parterna har klandrat varandra för omotiverad vägran att sprida verken och således inte låta dem komma till allmänhetens kännedom och att de, i avsaknad av ett beslut i sakfrågan, befarar att verken kommer att falla i glömska.

a) Nationell rätt och rättspraxis

- 41 Tillämplig nationell rätt utgörs av lagen om immateriella rättigheter (se punkterna 21–24 i förevarande sammanfattning), i vilken sådana audiovisuella verk som de aktuella filmerna definieras som ”samarbetsverk” som medupphovsmännen gemensamt äger, och civilprocesslagen, i vilken det föreskrivs att det enligt allmänna rättsregler föreligger ett rättegångshinder om inte samtliga medupphovsmän omfattas av talan.

- 42 Cour de cassation (Högsta domstolen) preciserade nämligen i sin dom av den 10 maj 1995 (första avdelningen, 10 maj 1995, överklagande nr 93-10.945) att ”en medupphovsman till ett samarbetsverk som väcker talan för att tillvarata sina ekonomiska rättigheter är skyldig att vid äventyr av avvísning låta talan omfatta verkets övriga upphovsmän, eftersom dennes bidrag inte kan skiljas från medupphovsmännens bidrag”.
- 43 Kravet på att medupphovsmännen ska omfattas av talan gäller endast medupphovsmän i förening, och den hänskjutande domstolen behöver inte göra en faktisk jämförelse eller efterkomma begäran (första avdelningen för civilmål, 11 januari 2000, överklagande nr 98-20.446).
- 44 I nationell rätt omfattar ordningen i artikel L. 113–3 i lagen om immateriella rättigheter gemensam egendom. Denna gemensamma egendom är sådan egendom som tillhör de medupphovsmän som avses i artikel L. 113–7 i samma lag, enligt vilken dessa presumeras ha denna ställning.
- 45 Genom artikel L. 113-3 skapas en särskild ordning som bygger på regeln om enhällighet bland medupphovsmän i förening.
- 46 I nuläget finns det få undantag från regeln om enhällighet och övriga medupphovsmännen måste omfattas av talan när denna grundar sig på gemensamma rättigheter. Så är fallet med en talan om intrång i såväl upphovsmännens ekonomiska som ideella rättigheter.
- 47 Det ankommer således på den som vill skydda sina immateriella rättigheter att stämma samtliga medupphovsmän till samarbetsverket. Om denne, såsom är fallet i förevarande mål, motsätter sig förekomsten av medupphovsmän, ankommer det på vederbörande att stämma dessa eller visa att presumptionen om att de har denna ställning, vilken föreskrivs i artikel L. 113–7 i civilprocesslagen, är ogrundad.
- 48 Av nationell rätt och relevant rättspraxis följer således att det först måste föras en omfattande diskussion om huruvida talan kan tas upp till prövning. Kärandena åläggs att styrka de faktiska omständigheterna, vilket kräver en betydande arbetsinsats för att rättsligt kvalificera respektive bidrag till det kollektiva verket och lägga fram bevis för detta. Arbetsinsatsen ska stå i proportion till antalet medupphovsmän och, i förekommande fall, rättighetsinnehavarna efter dessa.
- 49 Är denna ordning förenlig med unionsrätten och särskilt med stadgan och direktiven om upphovsrätt och säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter?

b) Unionsrätten

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

- 50 EU-domstolen har erinrat om att ”immaterielltigheter, såsom upphovsrätten, vilka är en form av äganderätt, (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 september 2006, Laserdisken, C-479/04, [ECLI:EU:C:2006:549], punkt 65), och den grundläggande rätten till ett verksamt rättsligt skydd utgör allmänna gemenskapsrättsliga principer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 juli 2005, Alliance for Natural Health m.fl., C-154/04 och C-155/04, [ECLI:EU:C:2005:449], punkt 126 och där angiven rättspraxis, respektive dom av den 13 mars 2007, Unibet, C-432/05, [ECLI:EU:C:2007:163], punkt 37 och där angiven rättspraxis)” (dom av den 29 januari 2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, punkt 62) och att det ”i artikel 17.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna föreskrivs att var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen. I artikel 17.2 i samma stadga föreskrivs att immateriell egendom ska vara skyddad” (dom av den 9 februari 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 68).
- 51 Den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel, som garanteras i artikel 47 i stadgan, syftar dessutom till att säkerställa ”den grundläggande rätten till egendom utövas effektivt, vilken rätt även omfattar immateriell egendom, som åtnjuter skydd enligt artikel 17.2 i stadgan. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 31 i sitt förslag till avgörande [i mål C-580/13], utgör skyddet av den första rättigheten ett instrument som är nödvändigt för att kunna skydda den andra rättigheten” (dom av den 16 juli 2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485, punkt 29).

Direktiven om upphovsrätt och skydd för immateriella rättigheter

- 52 EU-domstolen har slagit fast att ”med förbehåll för de undantag och inskränkningar som uttömmade anges i artikel 5 i direktiv 2001/29, ska varje användning av ett verk från tredje mans sida, utan sådant föregående tillstånd, anses göra intrång i de rättigheter som tillkommer upphovsmannen till detta verk (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 mars 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, punkterna 24 och 25). I artikel 2 a och artikel 3.1 i direktiv 2001/29 anges emellertid inte närmare på vilket sätt det måste framgå att upphovsmannen har lämnat sitt föregående tillstånd, varför dessa bestämmelser inte får tolkas så, att ett sådant samtycke nödvändigtvis måste uttryckas explicit. Tvärtom måste dessa bestämmelser förstås så, att tillståndet även kan uttryckas implicit. ... Målet att säkerställa en hög skyddsnivå för upphovsmän, som det hänvisas till i skäl 9 i direktiv 2001/29, innebär emellertid att det måste regleras

strikt på vilka villkor ett sådant implicit samtycke kan godtas, så att principen om upphovsmannens föregående tillstånd inte urholkas” (dom av den 16 november 2016, Soulier och Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, punkterna 34, 35 och 37).

- 53 Enligt artiklarna 2 och 3 i direktiv 2004/48 ska varje intrång i upphovsrätten åtföljas av nödvändiga, effektiva, proportionella och avskräckande åtgärder, förfaranden och sanktioner.
- 54 EU-domstolen har funnit att ”[i] en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet har den nationella lagstiftningen, såsom den har tolkats av de behöriga nationella domstolarna, till verkan att den nationella domstol vid vilken en skadeståndstalan väckts, inte, på begäran av käranden, kan kräva att bevisning avseende motpartens familjemedlemmar läggs fram, vilket medför att det blir omöjligt att fastställa det påstådda upphovsrättsintrånget och att identifiera intrångsgöraren. Detta innebär följaktligen en klar kränkning av de grundläggande rättigheter som avser rätten till ett effektivt rättsmedel och rätten till skydd för immateriell egendom vilka tillkommer upphovsrättsinnehavaren, varför kravet på att säkerställa en korrekt balans mellan de olika grundläggande rättigheter som är aktuella inte uppfylls (se, analogt, dom av den 16 juli 2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485, punkt 41)” (dom av den 18 oktober 2018, Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841, punkt 51).
- 55 Den hänskjutande domstolen vill i detta sammanhang få klarhet i omfattningen av kärandenas rätt till ett effektivt rättsmedel och den skäligen avvägning som ska göras mellan denna rätt och en hög skyddsnivå för samtliga medupphovsmäns immateriella rättigheter.

c) Önskade förtydliganden

1. Skyddet av rätten till ett effektivt rättsmedel

- 56 Förevarande mål, som anhängiggjordes den 11 juli 2019, är fortfarande inte färdigt för avgörande. Parterna har redogjort för den stora omsorg som har lagts vid att identifiera medupphovsmännen eller rättighetsinnehavarna efter dessa, utan att dessa alltid regelmässigt kan omfattas av talan på det sätt som krävs enligt den nationella rättspraxis som grundar sig på artikel L. 113–3 i lagen om immateriella rättigheter. Det är framför allt dödsbon, som inte är juridiska personer, som har stämts.
- 57 I sin rättspraxis har EU-domstolen grundat sitt resonemang på principen om medlemsstaternas processuella autonomi.
- 58 Enligt direktiv 2001/29/EG ska medlemsstaterna dock föreskriva lämpliga sanktioner och möjligheter till rättslig prövning och effektiva sanktioner som är proportionerliga och avskräckande.

- 59 I direktiv 2004/48/EG föreskrivs åtgärder, förfaranden och sanktioner, utan att detta påverkar tillgängliga rättsmedel enligt nationell lagstiftning, men ”förutsatt att dessa medel är gynnsammare för rättighetshavaren” och under förutsättning att de inte är ”inte onödigt komplicerade eller kostsamma” och inte medför ”oskäligen tidsfrister” eller ”omotiverade dröjsmål”.
- 60 Genom stadgan garanteras kärandena dessutom rätten till ett effektivt rättsmedel. I praktiken hindras dessa personer dock från att få sin sak prövad i domstol om de i sin talan inte kan peka ut samtliga rättighetsinnehavare efter upphovsmännen till de omtvistade verken, trots att det finns flera oskiftade dödsbon, även i utlandet.
- 61 För att bevara jämvikten mellan upphovsmännens rättigheter begränsar dessa inskränkningar kärandenas rättigheter och medför en stor risk för att deras talan inte kan tas upp till prövning, genom att de åläggs betydande skyldigheter för att försäkra sig om identiteten hos rättighetsinnehavarna efter upphovsmännen.
- 62 Den hänskjutande domstolen, som är bunden av principen om direktivkonform tolkning, vill därför få klarhet i huruvida dessa unionsrättsliga bestämmelser ska tolkas så, att de tillåter, eller tvärtom utesluter, en begränsning av upphovsmannens rätt att väcka talan om intrång. Den hänskjutande domstolen har därför ställt den första tolkningsfrågan.
2. *En hög skyddsnivå för immateriella rättigheter och den skäligen avvägning som ska göras mellan dessa rättigheter och rätten till ett effektivt rättsmedel*
- 63 Genom bestämmelserna i artiklarna L.113–3 och L.113–7 i lagen om immateriella rättigheter och nationell rättspraxis säkerställs även en balans mellan medupphovsmännens rättigheter i syfte att bevara dessa rättigheter. Nämda bestämmelser har införlivat de direktiv som nämnts ovan.
- 64 EU-domstolen gör en liknande bedömning genom att på grundval av direktiv 2001/29/EG kräva ett ”förhandsgodkännande” från rättshavaren (dom av den 27 mars 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192). Den domen avsåg emellertid tredje mans användning av verket och inte specifikt en annan medupphovsmans användning av verket.
- 65 I domen av den 16 november 2016, Soulier och Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, som meddelades på grundval av samma direktiv 2001/29/EG, tillåts framför allt ett ”implicit” samtycke från upphovsmannen. Detta kriterium gör det möjligt att i förevarande fall skilja mellan olika medupphovsmän eller rättighetsinnehavarna efter dessa. Vissa av dessa har till följd av arv i flera led troligen kvar ekonomiska rättigheter som de aldrig uttryckt en vilja att utöva. Enligt EU-domstolens praxis krävs emellertid en ”strikt” definition av ett sådant implicit samtycke på grund av det mål om att säkerställa en hög skyddsnivå för upphovsmän som det hänvisas till i skäl 9 i direktivet. Detta gäller i än högre grad de ideella rättigheter som tillkommer upphovsmannen och som har åberopats i förevarande fall.

- 66 Den hänskjutande domstolen har understrukit att upphovsrätten inte är fullständigt harmoniserad och vill få klarhet i hur de lösningar som följer av rättspraxis rent konkret ska genomföras.
- 67 Grundat på direktiv 2004/48/EG bygger EU-domstolens praxis på en avvägning mellan flera grundläggande rättigheter (dom av den 18 oktober 2018, Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841), vilka emellertid var av olika slag, i synnerhet genom att det i denna praxis görs en åtskillnad mellan immateriella rättigheter och rätten till respekt för privatlivet.
- 68 I det nationella målet är de rättigheter som ska vägas mot varandra emellertid antingen av samma slag eller jämförbara mellan medupphovsmännen i förening. Invändningen om rättegångshinder gör det möjligt att garantera att en domstol inte begränsar de frånvarande medupphovsmännens rättigheter utan att ge dem möjlighet att försvara sig.
- 69 Denna processuella regel innebär att ansvaret för att informera de medupphovsmän som kan vilja kontrollera nyttjandet av det gemensamma verket snarare åvilar de käreande som har en egen immateriell rättighet än den person som ansvarar för nyttjandet av verket.
- 70 EU-domstolen har slagit fast att rättigheterna för en innehavare av en immateriell rättighet åsidosätts om vederbörande inte på begäran kan begära att få lägga fram bevisning avseende sin motparts familj (dom av den 16 juli 2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485). EU-domstolen hänvisar direkt till begreppen typiska intrång i immateriella rättigheter och tillgång till ett effektivt rättsmedel, men även till begreppet ”skälig avvägning” mellan de olika aktuella grundläggande rättigheterna.
- 71 I den situation som är aktuell i det nationella målet kan intrånget emellertid skada både käreandena, som är rättighetsinnehavare efter medupphovsmän, och oidentifierade rättighetsinnehavare, som skulle kunna påverkas av utgången av rättegången utan att känna till att den pågår.
- 72 Med hänsyn till bland annat den långa skyddstid som föreskrivs i unionsrätten och i Bernkonventionen vill den hänskjutande domstolen således få klarhet i huruvida det är nödvändigt att ge företräde åt käreandenas rättigheter.
- 73 Den hänskjutande domstolen har därför ställt den andra tolkningsfrågan.

5. Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande:

- 74 Den hänskjutande domstolen begär ett förhandsavgörande från EU-domstolen avseende följande frågor:

Fråga 1: Kan artiklarna 2, 3, 4 och 8 i direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001, artiklarna 1–3 i direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 och artiklarna 1, 2 och 9

i direktiv 2006/116/EG av den 12 december 2006 – i den mån dessa garanterar upphovsmannen och medupphovsmannen till ett filmverk eller audiovisuellt verk såväl ensamrätt att tillåta eller förbjuda mångfaldigande av deras verk och överföring av detta till allmänheten som en skyddstid som löper ut 70 år efter dödsdagen för den sist avlidne upphovsmannen, tillsammans med en skyldighet för medlemsstaterna att föreskriva effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner och rättsmedel mot intrång i upphovsrätten samt åtgärder, förfaranden och sanktioner som inte är onödigt komplicerade eller kostsamma och inte medför oskäliga tidsfrister eller omotiverade dröjsmål – tolkas så, att det för att en talan om intrång i upphovsrätten till ett samarbetsverk ska kunna tas upp till prövning krävs att talan omfattar samtliga medupphovsmän?

Fråga 2: Ska upphovsrättsinnehavarens rätt till ett effektivt rättsmedel och tillgång till domstolsprövning, som utgör en del av rätten till en rättvis rättegång – vilken garanteras genom artiklarna 2, 3, 4 och 8 i direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001, artiklarna 1–3 i direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 och artiklarna 1, 2 och 9 i direktiv 2006/116/EG av den 12 december 2006, direktiv 2006/115 av den 12 december 2006 och artiklarna 17 och 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – tolkas så, att frågan huruvida en talan om upphovsrättsintrång kan tas upp till prövning är beroende av huruvida talan omfattar samtliga medupphovsmän till verket?

ARBETSDOKUMENT